

COMBINED ENDEAVOR 2009

Luitenant-kolonel Peter van Onzenoort, projectofficier CE 2009

Lkol Peter van Onzenoort heeft een artillerie achtergrond. Sinds 1993 is Peter 'automatisering deskundige' of kortweg 'IV-er'. In de afgelopen 10 jaar was Peter actief op het gebied van de operationele informatievoorziening binnen Defensie. Eerst bij de Sie S6 van 13 Mechbrig in Oirschot en vervolgens bij de afdeling IV & CIS van Staf CLAS in Utrecht. Sinds november 2008 is hij werkzaam bij de afdeling AIV van Staf CLSK in Breda.

Afgelopen jaar ben ik (vanuit het CLSK) de delegatieleider geweest voor Combined Endeavor 2009. Achteraf was dit erg leuk en leerzaam. Ik kan dus iedereen aanraden om, als je de kans krijgt om aan een grote internationale oefening te mogen deelnemen, dit te doen.

COMBINED ENDEAVOR 2009

Combined Endeavor is een toonaangevende internationale CIS interoperabiliteits-oefening, geleid door *United States European Command* (USEUCOM). Afgelopen jaar hebben 38 nationaliteiten en 2 organisaties, NATO en *South-Eastern Europe Brigade* (SEEBRIG), deelgenomen aan deze CIS oefening. Voor het eerst sinds lange tijd heeft de oefening niet in Baumholder (DEU) plaatsgevonden. De oefening werd op drie nieuwe locaties gehouden, namelijk Banja Luka in Bosnië Herzegovina (BiH), Fredericia in Denemarken (DNK) en Zoutkamp in Nederland (NLD).

Deze drie locaties werden vanuit Banja Luka geleid door USEUCOM. Er waren diverse verbindingen opgezet. De belangrijkste, voor de 'exercise' leiding, was een satellietverbinding om te kunnen communiceren met de twee andere sites. Tevens werd er gebruik gemaakt van *Video Tele Conferenties* (VTC) om dagelijks met de drie sites onderling de oefening af te stemmen.

Zoutkamp was een *Remote Operating Site* (ROS), maar bevatte wel de meeste nationaliteiten (20). Fredericia had er 6 en op de

Main Operating Site (Banja Luka) stonden de overige (meest *Partnership For Peace* (PFP)) landen.

Het was zonder meer een uitdaging omdat Nederland niet alleen deelnemer was, maar tevens *Host Nation*. Lkol Jeroen Cox (CLAS) was belast met uitvoering van de *Host Nation* taken. De Nederlandse delegatie heeft regelmatig (vooral in het begin) op technisch vlak bijgesprongen, zoals het een goed gastheer betaamt.

ACHTERGRONDEN VAN COMBINED ENDEAVOR

Combined Endeavor wordt sinds 1995 jaarlijks gehouden en er zijn ongeveer 1500 deelnemers.

Combined Endeavor wordt gehouden met als algemeen doel: condities zetten voor multinationale C4 ondersteuning voor de operationele taak. Waarbij voor Nederland de belangrijkste te behalen effecten zijn:

- training CIS-personeel;
- CIS-testen met internationale partners;

- testen nieuwe CIS-zaken en
- het opbouwen van een internationaal sociaal netwerk.

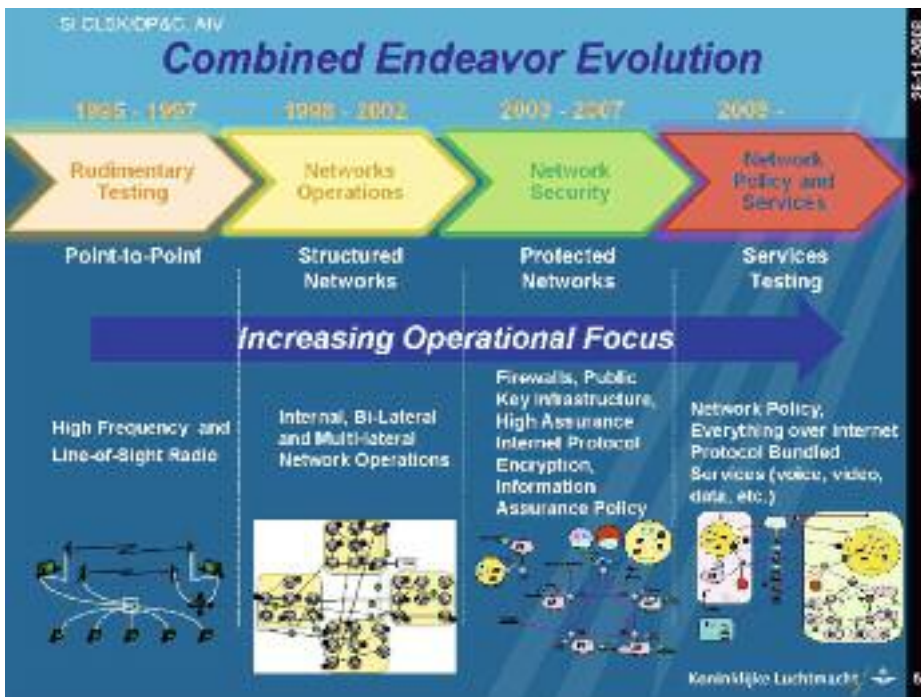
Al deze punten staan natuurlijk in het teken van de ondersteuning van de operationele commandant op het gebied van C4 en Informatie Management.

Combined Endeavor wordt daarnaast ook gebruikt om nieuwe zaken te testen.

Er is wel een groot verschil tussen het verleden en nu. De eerste oefeningen waren gericht op het 'echte verbindingswerk' namelijk het 'aan elkaar knopen' van diverse analoge radio- en telefoniesystemen. Tegenwoordig is de oefening gericht op het uitwisselen van CIS en operationele services

Deelnemende landen Combined Endeavor 2009

Evolutie van Combined Endeavor

en is de digitalisering nagenoeg volledig bereikt.

Het programma was ambitieus en divers, met veel ruimte voor testen en uitwerken binnen een operationele setting. Dit betekent onder eigen leiding ‘primen en stagen’. Normaal werd er altijd vanuit het C2SC gewerkt. Dit was dus een duidelijke verandering. Het uitgangspunt was om ‘joint’ te werken.

De Nederlandse delegatie bestond uit:

- CLAS (1 GNC en 101 CISBat);
- CLSK (vliegbasis Leeuwarden);
- CZSK (KMARNs);
- DMO (C2SC) en
- IVENT (JCG en OOV-cluster).

Voor Nederland waren de volgende oefendoelen gesteld:

- samenwerken met de NRF en ISAF partners (CAN, GBR, USA, DEU en NOR) door het inzetten van diverse *Interconnection Gateway Boxen* (IGB). Met als doel: delen van *Situational Awareness*;
- samenwerken met de Openbare Orde en Veiligheids (OOV) instanties, door gebruik te maken van de nieuw ontwikkelde applicaties en componenten (CEDRIC, SUPHIS, etc.);
- testen van nieuwste versie TITAAAN 4.1 *Service Release 3* (met ISIS, BMS etc.);
- testen van de nieuwste software versie NIMCIS en dit tunnelen over TITAAAN en
- testen van simulatiedata (i.v.m. rubricering) link-16 over TITAAAN.

Het testen van link-16 data over TITAAAN is niet gelukt. Dit had te maken met de beschikbaarheid van de simulatiedata, vanwege de korte tijd tussen aanvraag en oefening

is dit niet gelukt. Link-16 is een gerubriceerd systeem, dus moet simulatiedata worden gebruikt. De oefening wordt volledig ongerubriceerd uitgevoerd.

Alle andere gestelde doelen zijn gehaald.

VOORBEREIDING VAN DE OEFENING

De voorbereiding startte vanuit de planningscyclus van de oefening.

De planningscyclus bestaat uit 4 vergaderingen. Iedere vergadering heeft een ander doel. Het begint met het bepalen van het concept en gaat tot de verdere detaillering van netwerken en services. Dit was een moeizaam proces. Tijdens de vergaderingen zie je een diversiteit aan interesse en intensiteit van de deelnemers. Het viel mij op dat sommige deelnemers de vergaderingen beschouwen als een soort goed betaalde vakantie in het buitenland. Deze vergaderingen kosten veel tijd en energie. Het proces van consensus bereiken met alle partners is moeizaam en complex. Ook de taal vormt hierbij een barrière, er zijn landen die de Engelse taal beter machtig zijn dan anderen. Er zijn zelfs delegaties die voor de zekerheid een tolk hebben meegenomen. Het komt voor dat nationaliteiten ‘verborgen’ agenda’s hebben of niet weten waar de vergadering over gaat of wat er verwacht wordt. De vergaderingen beginnen ongeveer twee maanden na de (vorige) oefening en stoppen ongeveer twee maanden voor aanvang van de nieuwe oefening.

Buiten het veelvuldig overleg met de *key-players*, had het Nederlandse voorbereidingstraject de volgende mijlpalen:

- uitgifte Oporder Combined Endeavor 2009 op 3-6-2009. In de Oporder stonden de details met betrekking tot deelname en

inzet. De sleutelfunctionarissen zoals S6, IM, testleider etc. waren ook aangewezen;

- *Kick Off meeting* in Zoutkamp op 29-6-2009. Waarbij de deelnemers meteen een verkenning van de locatie konden doen;
- voorbereidende *meeting* van deelnemers bij JCG om de technische details af te stemmen;
- diverse *detail meetings* door diverse deelnemers onderling. Voorbeeld is hiervan het overleg met IVENT en de contactpersonen van OOV en partners van de industrie.

In ons voorbereidingstraject is gekozen voor het laten uitvoeren van de ‘normale’ TITAAAN voorbereidingen door de eenheden zelf. CLSK heeft de voorbereiding in Stroe bij het JCG gedaan. Voor het primen en stagen is 3 tot 5 dagen gebruikt. Dit kan onder normale omstandigheden sneller, maar als gevolg van diverse technische tegenslagen hadden we deze tijd ook echt nodig.

IGNC, KMARNs en IVENT OOV hebben hun voorbereidingen gedaan op de eigen locatie. Tijdens de voorbereiding heeft 101 CISBat hun ICMS-basismodule zelf voorbereid voor een demonstratie tijdens Combined Endeavor.

TNO en NC3A leverden het (TACOMS) hoofdnetwerk voor de oefening. Dit is een op TITAAAN gebaseerd netwerk, alleen fysiek anders uitgevoerd en gemoderniseerd.

DE UITVOERING VAN DE OEFENING

De oefening startte op 3 september en duurde tot en met 17 september 2009. De oefening bestond uit drie fasen: opbouw, technisch testen en scenario afwerken. De testen werden gestuurd door de S6, kap Dennis v.d. Braak (IGNC), in samenwerking met de IM/testleider, de heer Antoon Wuyster (DMO/C2SC).

Voor de opbouw was 1 dag (!) gereserveerd. Dit is een groot verschil met andere nationaliteiten, die hiervoor bijna 1 week gebruiken (voorafgaand aan 3 september). Op het gebied van efficiënt en effectief werken doen de Nederlanders het niet slecht.

De wind hinderde de opbouw. Er was de eerste dagen, windkracht 9 tot 10. Dit betekende dat alle tenten extra moesten worden verankerd en verzwaard. Voor de technische opbouw was de wind wel hinderlijk maar geen onoverkomelijke belemmering of belasting. Ik heb wel een paar *kite surfers* gezien aan een mooie groene vlieger, deze bleven gelukkig wel op het oefenterrein (niet over de omheining). De oefening is formeel geopend, in de windvrije kantine, door het uitrollen van de Combined Endeavor vlag.

De eerste week is voornamelijk gebruikt voor technische testen: controleren of de verbindingen, netwerken en services werken. Deze testen variëren van ‘ping testen’ tot daadwerkelijk services (mail, *situational awareness*, etc.) delen.

In de tweede week volgde het testen van scenario's en de bezoekersdagen. Het is opmerkelijk dat dit de eerste Combined Endeavor is, waarbij het scenario met succes is doorlopen. Een mogelijke reden is het aantal aan het scenario deelnemende landen, dat beperkt was beperkt tot DEU, USA, FRA, ITA, LIT en NLD.

In deze week was er een bezoek van de chef van USEUCOM J6. Bgen Cotton - *Director of Command, Control, Communications and Warfighting Integration (J6/J9), Headquarters USEUCOM, Stuttgart - Vaihingen, Germany* - verrastte de Nederlandse delegatie en in het bijzonder de heer Foster Boerleider (JCG) met het uitreiken van de coin vanwege de bijzondere verdienste van de heer Boerleider bij de technische ondersteuning.

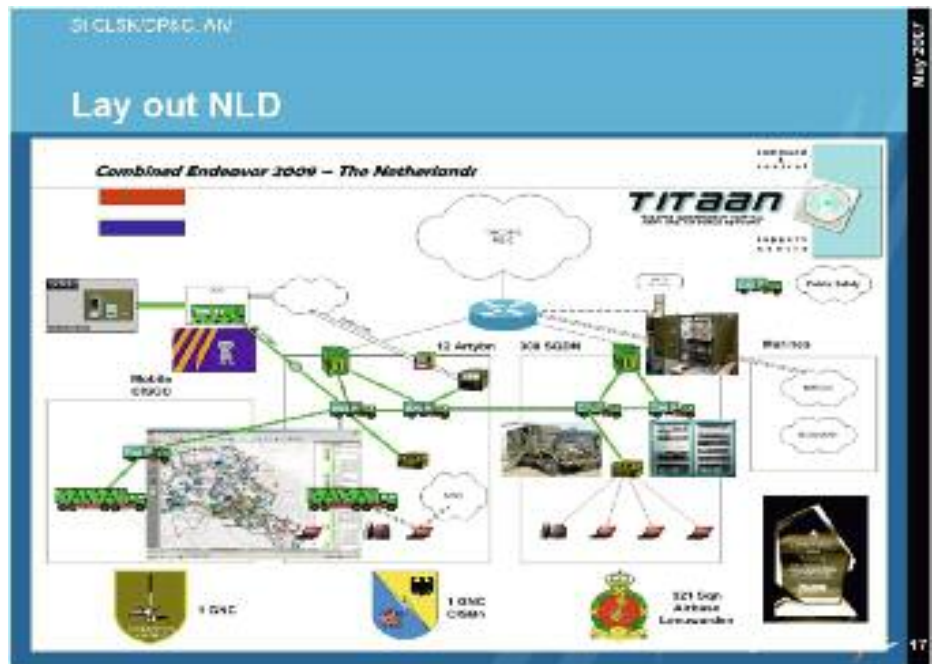
Tijdens de oefening werd het *battle rhythm* gedomineerd door de 'oefenleiding meetings'. Iedere dag hadden we een 'centraal Nederlands koffiemoment' met als doel alle Nederlandse deelnemers te informeren over de 'dingen van de dag' en de komende zaken.

Tevens waren er iedere dag twee *updates* met de *keyplayers* van onze delegatie. Deze meetings hadden tot doel om de voortgang, de technische en de materiële middelen te bespreken.

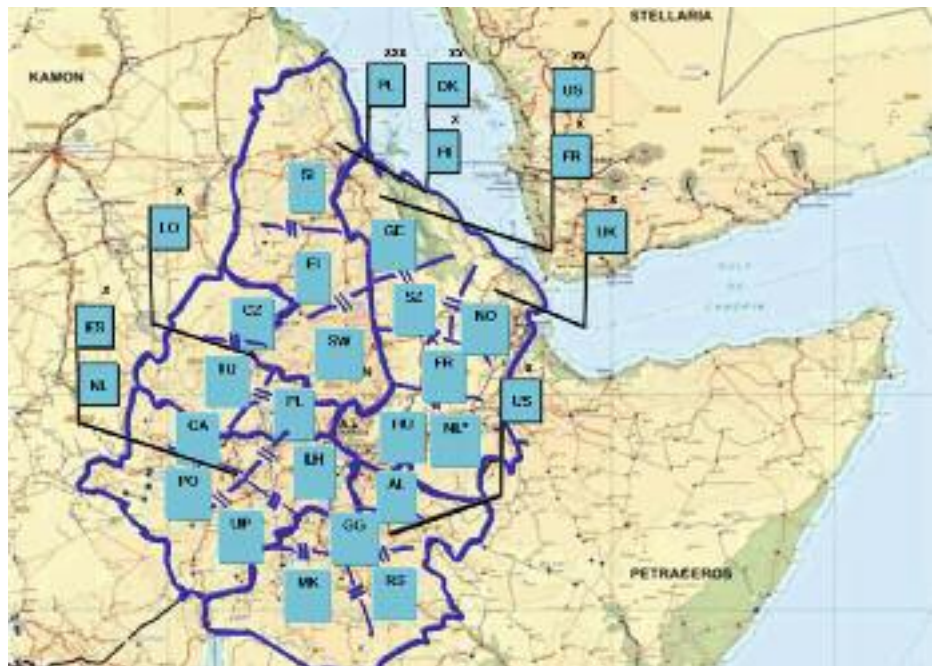
Tijdens de oefening werd er ook overlegd via de VTC met de andere locaties om de totale voortgang en de problemen te bespreken. Onderwerpen waren gerelateerd aan de huidige en toekomstige oefening. Het SMART maken van oefendoelen en de eindrapportage van de oefening bleken heikele punten te zijn. Overeenstemming over de 'planningscycle' en de op te leveren producten bij Combined Endeavor zijn niet volledig bereikt. In het verleden werden 'mooie documenten' opgeleverd, die naar mijn inzicht weinig waarde voor Nederland hadden. Wat heb je bijvoorbeeld aan een dik document met daarin tot in detail beschreven de testen die gedaan zijn, met de resultaten. Het is leuk om te weten dat er 1500 testen zijn gedaan, waarvan er 1200 op groen staan, 200 op rood en 100 op oranje. Belangrijker is dat je de nationaal gestelde en samenwerkingsdoelen gehaald hebt. Dit klinkt logisch, maar dat was een moeilijk bespreekbaar punt. Dit vergt namelijk verandering en verandering blijkt weerstand op te roepen.

De bezoekersdag is een vast element van Combined Endeavor. Aan deze dag heeft een grote diversiteit aan Defensiefunctionarissen deelgenomen. Ik hoop dat deze dag behalve een hoog 'reünie gehalte' ook nog leerzaam was. Het werd in ieder geval erg gewaardeerd dat er zoveel geïnteresseerde bezoekers zijn geweest.

De oefening is afgesloten met een formele (korte parade) waarin diverse functionarissen bedankt werden voor hun inspanningen.

Nederlandse bijdrage aan Combined Endeavor 2009

Scenario Combined Endeavor 2009

SCENARIO

Het scenariotesten duurde vier dagen. Het scenario bestond uit een *Crisis Response Operation* in de Hoorn van Afrika. De oefensituatie was als volgt: er is een aardbeving in een gesimuleerd land. Door deze aardbeving ontstaat een instabiele situatie en de buurlanden grijpen militair in vanwege de aanwezige bodemschatten. Door deze onvriendelijke ingreep vraagt het getroffen land om militaire ondersteuning. Dit wordt gegeven door de NAVO in samenwerking met de PFP landen. De globale stappen zijn: eerst 'voet aan de grond', daarna troepen verspreiden over de desbetreffende toegevoegen gebieden en als laatste de gebieden veilig stellen en beveiligen tegen nieuwe in-

braak. Tijdens dit internationaal scenario wordt er een parallel (nationaal voor OOV) scenario gedaan. Dit heeft te maken met criminele activiteiten (mensensmokkel, illegale handel en berovingen), terroristische dreigingen (familierelatie van buurland bereid een aanslag in Nederland voor) en medische zekerstelling (de overgekomen vluchtelingen bevatten een besmettelijk virus).

Ik moet eerlijk toegeven dat het maar goed is dat de scenarioplanner voor Defensie werkt, want hij had aan heel veel bijzondere problemen gedacht! Kortom, de scenario's genereren voldoende events om er zowel militair als civiel op te reageren.

COMBINED ENDEAVOR BIJZAKEN

Vanwege het feit dat Nederland als *Host Nation* optrad, kwamen er vooral in het begin van de oefening vragen op ons af, waarop ik niet gerekend had. Voorbeeld: er was een *field cable* nodig voor de onderlinge telefoonverbindingen. We hadden veel spullen bij ons, maar WD-1/TT, was iets wat een 'modern' CIS-element niet meer bij zich had. Ook een aardige was de start van de oefening. We hadden gezegd dat de nationaliteiten 'stormvlaggen' mee moesten nemen, vanwege de mogelijke wind in Zoutkamp. Voor onbekenden: Zoutkamp is een van de weinige plaatsen in Nederland waar het horizontaal kan regenen. Tevens wordt er gezegd: als het niet erg waait is er 'iets defect'. Helaas werden we wel erg op de proef gesteld, want de tenten gingen de eerste dag bijna de lucht in. Dus de eerste dag werd iedereen aan het werk gezet om zandzakken te vullen. Mooi om mee te maken dat Nederlandse soldaten, buitenlandse hoofdofficieren vertelden hoe ze de zandzakken praktisch moesten vullen. U begrijpt dat de meeste buitenlandse CIS-officieren 'keien' zijn in hun werk, maar zandzakken vullen is een ander metier!

Kortom de *Host Nation* taak had ik onderschat, maar door de flexibele houding van onze mensen is alles naar tevredenheid verlopen.

SOCIALE ASPECTEN

Combined Endeavor is niet alleen een CIS-interoperabiliteitsoefening, maar ook een menselijke interoperabiliteitsoefening, vooral in de avonduren (of beter avonturen) en tijdens de *reconfiguration days*.

Tijdens de oefening waren er ook nog diverse 'sportieve testen'. Deze waren divers, zoals een pokertoernooi, veld/ijs-hockey,

Groepsfoto Nederlandse delegatie Combined Endeavor 2009

voetbal etc. Ik moet melden dat we in de voetbalfinale het enige winnende (eigen) doelpunt hebben gemaakt!

Deze sportieve gebeurtenissen leverde een gezamenlijk gespreksonderwerp met andere nationaliteiten op. Dit is dus erg goed voor de verbroedering en samenwerking.

EVALUATIE

De belangrijkste aspecten van een oefening zijn natuurlijk de zaken die je geleerd hebt. Ik durf te zeggen dat de oefening erg leerzaam was voor alle deelnemers. Was het niet op CIS-gebied, dan was het op sociaal gebied. De contacten die je legt zijn erg waardevol. Indien je in de toekomst met een andere nationaliteit (partner) moet samenwerken, is tijdens Combined Endeavor mogelijk de basis al gelegd. Je *Human Network* wordt uitgebreid. Als je in de toekomst tijdens een missie samen moet werken met een natie die je tegen bent gekomen tijdens Combined Endeavor, leg je makkelijker contact. Je mailt of belt namelijk je 'Combined Endeavor bekende' en vertelt wat je pro-

bleem/opdracht is. Dit is niet direct kwalificeerbaar en ook niet kwantificeerbaar, effectief of efficiënt, maar wel gemakkelijk.

Een aantal praktische *lessons learned* (die voor u wel open deuren zullen zijn) zijn:

- Het personeel vroegtijdig inlichten over de werkzaamheden. Ook tijdens de oefening tijd nemen om de mensen continue in te lichten en over elkaars werk te laten vertellen. Neem ook de tijd om de mensen in te lichten en naar ze te luisteren (communiceren is zenden EN ontvangen!). Deze communicatie brengt vanzelfvoordelen met zich mee (andere kijk op technische problemen, kan soms verhelderend zijn).

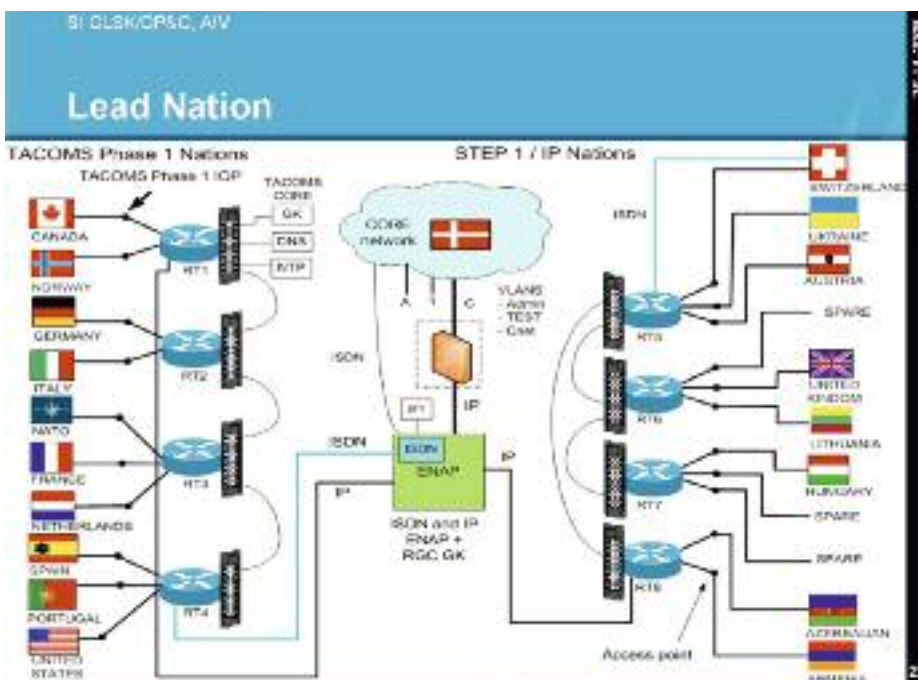
- Vaste afspraken maken met betrekking tot dagelijks overleg met te bespreken punten. Hier is bijvoorbeeld elke dag het onderwerp *lessons learned* besproken, zodat ik op het eind een goed overzicht had over de positieve en negatieve gebeurtenissen.

- Tijdens de 'vrije uren' personeel opleiden (*cross training*). Tijdens deze sessies zijn de mensen wegwijs gemaakt op ISIS, NIMCIS, CEDRIC, VTC, etc.

Ik wil in dit artikel niet verder in detail treden met de technische *lessons learned*, maar deze zijn wel beschikbaar en kun je via mail bij mij opvragen. De *lessons learned* zijn tevens beschikbaar bij het bureau Lessons Learned van het Kenniscentrum C2 Ondersteuning Landoptreden (OTCMAN / School Verbindingsdienst).

AFSLUITING

De oefening was voor mij als IV-er erg waardevol om te mogen doen. Ik denk dat de deelnemers erg veel geleerd hebben en iedereen die ik gesproken heb, heeft mij een positieve reactie gegeven. Velen wilden komend jaar weer meewerken. Ik heb erg veel steun gehad van de Nederlandse deelnemers en ik vond dat ze erg professioneel en flexibel gehandeld hebben. Nogmaals hiervoor mijn dank hiervoor. Een persoon moet ik apart vermelden, zonder de anderen tekort te doen. Dat is Ikol Codi Fielmich (DMO / C2SC), zijn jarenlange ervaringen met en kennis over Combined Endeavor waren van zeer grote betekenis.

Netwerkoverzicht Combined Endeavor 2009

